

" ...

I- İPTAL İSTEMİNİN GEREKÇESİ

27.11.1995 günlü dava dilekçesinin gerekçe bölümü aynen şöyledir :

"İptali istenilen 4138 sayılı Kanunun Çerçeve 3 üncü maddesi ile 24 Aralık 1995 tarihinde yapılacak XX. dönem Milletvekili Genel Seçimine münhasır olmak üzere % 10 seçim çevresi barajı getirilmekte ve bu orandan daha az oy alan siyasî partilere ve bağımsız adaylara milletvekilliği tahsis edilemeyeceği hükme bağlanmaktadır.

27.10.1995 tarih ve 4125 sayılı "Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun İle Siyasi Partiler Kanunu ve Milletvekili Seçimi Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun"un bazı maddelerinin Anayasa'ya aykırılığı ileri sürülerek iptali için Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin bir kısmı tarafından açılan dava sonunda, Yüksek Mahkemenizin vermiş olduğu Esas Sayısı : 1995/54, Karar Sayısı : 1995/59 ve 18.11.1995 tarihli kararda, çevre barajı ile ilgili olarak özetle:

"Anayasa'nın gözetilmesini istediği temsilde adalet ilkesi serbest, eşit, gizli, tek dereceli, genel oy, açık sayım ve döküm öğeleriyle özetlenmekte ve oyla orantılı temsilci sayısı ile yaşama geçirilmektedir. Yönetimde istikrar ilkesi ise yürütmenin güçlü olmasını sağlayacak biçimde oyları yasama organına yansıtacak yöntemler olarak algılanmaktadır. Baraj olarak adlandırılan yeterlilik oranıyla sağlanmak istenen yönetimde istikrar, temsilde adalet gibi 4121 sayılı Yasa'yla gerçekleştirilen değişiklikle Anayasa'da yer almıştır.

Anayasa'nın amaçladığı yönetimde istikrar ilkesi için milletvekili seçimlerinde bir ülke barajı öngörülmüşken, ayrıca her seçim çevresi için yeni bir barajın getirilmesi temsilde adalet ilkesiyle bağdaşmaz. Kaldı ki uygulanmakta olan nisbî temsil sisteminin bir türü olan D'Hont sistemi de kendi içinde bir baraj taşımaktadır..."

Görüşlerine yer verilmiş ve ülke barajı dışında getirilecek ikinci bir barajın Anayasaya aykırı olduğu açıklanmıştır.

Her ne kadar Kanunun gerekçe bölümünde, Anayasa Mahkemesinin 18.11.1995 tarihli kararına atıfta bulunarak "çevre barajı" olarak getirilmesi istenilen % 10 luk barajın yönetimde istikrar ve temsilde adalet ilkesine uygun olduğu ileri sürülmüş ise de, Mahkemenizin atıfta bulunulan bu görüşlerinin "% 10 luk ülke barajı" konusuna ilişkin olduğu malumlarınızdır.

Anayasanın 153 üncü maddesinde, çok açık olarak; Anayasa Mahkemesi kararlarının kesin olduğu, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzel kişileri bağlayacağı belirtilmiştir.

Yüce Mahkemeniz, 2839 sayılı Milletvekili Seçim Kanununun 33 üncü maddesinde yer alan % 10 luk ülke barajının Anayasaya aykırı olmadığını, bunun dışında getirilecek her türlü barajı içeren seçim yasalarının "temsilde adalet" ve "yönetimde istikrar" ilkeleriyle bağdaşmayacağını kabul etmiştir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi, 4138 sayılı Kanunu kabul ederken, 10.6.1983 tarih ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 34 üncü maddesinin 3 üncü fıkrasının aşağıya aynen alınan 1 inci cümlesini değiştirmiştir:

"Seçime katılmış ve yukarıdaki fıkrada belirtilen seçim çevresi barajını aşmış olan siyasi partilerin ve bağımsız adayların adları alt alta ve aldıkları geçerli oy sayıları da hizalarına yazılır."

Kabul edilen metinde; "Seçime katılmış siyasi partilerin ve bağımsız adayların adları alt alta ve aldıkları geçerli oy sayıları da hizalarına yazılır." Şekline dönüştürülerek "seçim çevresi barajı" ibaresi, madde metninden çıkarılmıştır.

Böylece Yasama Meclisi, Yüce Mahkemenizin bu konuya ilişkin iptal kararı doğrultusunda 34 üncü maddedeki "çevre barajı" düzenlemesini metinden çıkardığı halde, Anayasanın 10 ve 67 nci maddelerinde yer alan "eşitlik ilkesi"nden kamu düzeni ve kamu yararı ile ilgili haklı gerekçeler göstermeden ayrılarak, sırf XX. Dönem Milletvekili Genel Seçimlerinde % 10'luk çevre barajını kabul etmiştir.

Yüksek Malumları olduğu üzere, Anayasanın 104 üncü maddesinde Cumhurbaşkanına "Anayasanın uygulanmasını, Devlet organlarının düzenli ve uyumlu çalışmasını gözetme" görev ve yetkisi verilmiştir.

Sonuç

Yukarıda açıklanan nedenler, ilgili Anayasa hükümleri, Yüce Mahkemenizin emsal kararları karşısında; 10.6.1983 tarih ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununa, 23 Kasım 1995 tarih ve 4138 sayılı Kanunun çerçeve 3 üncü maddesiyle ilave edilen;

"GEÇİCİ MADDE 14.- XX nci Dönem Milletvekili Genel Seçiminde bir seçim çevresinde kullanılan geçerli oyların toplamının % 10 undan az oy alan siyasi partilere ve bağımsız adaylara milletvekilliği tahsis edilmez. Ancak seçime katılan siyasi partiler ve bağımsız adaylardan hiç biri bu oranı aşamamış ise milletvekilleri 10.6.1983 Tarih ve 2839 Sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 34 üncü maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkraları hükümlerine göre paylaştırılır."

Hükmü, Anayasa'nın 67 ve 76 ncı maddelerine, bu yolla da 2 nci maddesine ve keza 153 üncü maddesine aykırı olduğundan, esas yönünden iptaline karar verilmesi Anayasa'nın 104 ve 150 nci maddeleri gereğince arz olunur.""